

MUNI LAW

ÚVOD DO TRESTNÍHO PRÁVA hmotného a procesního – I

ÚVODNÍ VÝKLADY
ZÁSADY TPP
PRAMENY
SUBJEKTY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

6. 3. 2020

JUDr. Eva Brucknerová, Ph.D.

Pojem TPP a trestního řízení

□ ***Trestní právo procesní (TPP)***

právní odvětví, které v návaznosti na TPH chrání před TČ tím, že upravuje **postup** orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ) a dalších subjektů na řízení zúčastněných, při zjišťování pachatelů TČ, rozhodování o nich a při výkonu těchto rozhodnutí; působí též preventivně;

□ ***Trestní řízení (TŘ)***

zákonem upravený postup OČTŘ a dalších subjektů na řízení zúčastněných, při zjišťování **skutků** majících znaky TČ a jejich pachatelů, při ukládání a výkonu trestních sankcí (trestů, ochranných opatření a opatření), s cílem působit i preventivně;

Účel TPP a trestního řízení

□ **Účel (funkce) TPP**

chránit (jednotlivce a společnost před TČ);

regulovat (TPProcesní vztahy mezi subjekty TŘ, např. mezi policejním orgánem a obviněným, § 160 TrŘ ...);

prevence TČ a upevňování zákonnosti;

□ **Účel TŘ**

zjistit a procesně dokázat TČ, tj. že se stal, nebo nestal a kdo je jeho pachatelem;

uložit a vykonat (pokud možno) spravedlivé trestní sankce;

prevence TČ a upevňování zákonnosti;

□ **Účel zákona o TŘ soudním, trestního řádu, TrŘ (§ 1)**

upravit **TŘ**, aby plnilo svůj účel podle **TPP**;

Předběžná otázka

- Otázka z různých oblastí práva, např. občanského, rodinného, ústavního, finančního práva
- OČTŘ zpravidla posuzují otázky **samostatně**
- OČTŘ jsou vázány pravomocným rozhodnutím soudu, pokud se ovšem **nejedná** o posouzení VINY obviněného
- Vázány např. rozhodnutím NS o tom, zda a kdo je vyňat z pravomocí OČTŘ

Místo TPP v právním řádu ČR

□ **TPP + TPH**

„spojité nádoby“, zároveň relativně samostatná právní odvětví (srov. zproštění obžaloby, jelikož skutek se nestal);

□ **TPP + ÚstP**

TPP je „minimum“ ústavního práva, ÚstP limituje TPP (hl. V. čl. 37, čl. 38 a čl. 40 LZPS);

□ **TPP + SprPPr**

TPP (upravuje řízení o ČST), správní právo procesní (upravuje řízení o přestupcích); platí zde podobné zásady, např. oficiality **x** návrhové přestupky, presumpce nevinny);
nejde-li ve věci o ČST, jako přestupek se postoupí ...

□ **TPP + ObčPPr**

TPP (upravuje řízení o ČST, z. oficiality, vyhledávací), občanské právo procesní (upravuje např. sporné řízení ve věcech majetkových, z. dispoziční, projednací ...)

adhezní řízení – řízení o NŠ podle ObčP, které je součástí TRŘ

TPP a související neprávní obory

□ **TPP + kriminologie (viktimologie)**

poznatky kriminologie (viktimologie) slouží OČTŘ při řešení prevence kriminality prostředky TPP; např. vyrozumění poškozeného o propuštění nebo o útěku obviněného z vazby (§ 11 ZoO) má preventivní cíl;

□ **TPP + penologie (penitenciariстика)**

poznatky penologie (penitenciariстики) slouží OČTŘ (soudu) při volbě nejúčinnějších sankcí a jejich výkonu; např. zařazování a přeřazování pachatelů do typů věznic (§ 56, § 57 TrZ);

□ **TPP + kriminalistika**

poznatky kriminalistiky slouží OČTŘ při efektivním zjišťování ČST a jejich pachatelů; např. daktyloskopie, analýza DNA ...
kriminalistika „dodala“ TPP některé zvláštní způsoby dokazování; např. konfrontace, rekognice, rekonstrukce ...

Prameny TPP

□ **zákonné prameny**

TPP je právo výlučně zákonné, obsažené může být jen v zákonech; TrŘ, ZSM; ZTOPO, čl. 8 odst. 2 LZPS („... stíhán ... způsobem, který stanoví zákon.“)

□ **podzákonné prameny**

nejsou v souladu s LZPS, je-li TPP obsažené v podzákonných pramenech, např. ve vyhlášce MS (řád výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody);

□ **Amnestijní rozhodnutí prezidenta**

□ **nálezy Ústavního soudu (ÚS)**

pramenem TPP jsou pouze nálezy **pléna** ÚS, nikoli nálezy senátů; např. pl. nález č. 219/2010 Sb. (§ 83a odst. 1 TrŘ: jen **soudní** příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků, a to i v přípravném řízení)

□ **mezinárodní smlouvy (MS)**

MS ve smyslu čl. 10 Ústavy jsou pramenem TPP, mají před TrŘ přednost při aplikaci, stanoví-li MS něco jiného; např. zastavení tr. stíhání pro překážku věci pravomocně rozhodnuté (přestupek – TČ) přímo na základě čl. 4 Dodatkového protokolu č. 7 k Evropské úmluvě o ochraně LPZS: ne bis in idem, zákaz dvojího postihu; § 172/2, b): ... může zastavit ...

□ **evropské právní akty**

sekundární prameny evropského práva nejsou pramenem TPP, nicméně toto právo má na TPP jistý vliv a účinek, viz transpozice a implementace dřívějších rámcových rozhodnutí či směrnic; to se projevuje v procesu evropeizace vnitrostátního TPP; např. *Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy (2002/584/JVV) a ZMJS;*

Struktura TrŘ

- ✦ obecná část : „vytknutí před závorku“ obecných definic pojmů, institutů, které používá část zvláštní; např. soud, protokol, vazba, zadržení, svědek, rozhodnutí ... apod.
- ✦ zvláštní část : ona „závorka“ obsahující speciální úpravu stadií TrŘ; např. přípravné řízení, hlavní líčení, řízení opravné (o odvolání, dovolání ... apod.)

Působnost TŘ

- právně závazný dopad úkonů OTŘ a dalších subjektů, opřených o TrŘ, z hlediska času, místa, osoby a věci; vzhledem k tomu se rozlišuje působnost
 - *časová,*
 - *místní,*
 - *osobní a*
 - *věcná;*

Výklad TŘ

□ zjišťování obsahu právních norem obsažených v TrŘ, ZSM (Znát zákony neznamená znát jejich slova, ale pochopit jejich význam a působení);

druhy výkladu:

- např. soudní, vědecký,
- gramatický, systematický, logický,
- Doslovný, rozšiřující, ...atd.

Aplikace TrŘ

- ✦ přímé použití ustanovení TrŘ, ZSM v konkrétním řízení, která tomuto typu řízení odpovídají; např. vyšetřování konkrétního TČ ...
- ✦ nepřímé – analogické – použití TrŘ na konkrétní případ je zpravidla přípustné, pokud jde proti limitům ochrany základních práv a svobod, je nepřípustné; např. cestou analogie nelze rozšiřovat důvody a podmínky vzetí do vazby (vzdor podobnému postavení obviněného a podezřelého nelze naposledy uvedeného vzít do vazby, tj. analogicky jako obviněného);

Základní zásady TŘ

□ **Pojem základních zásad TPP/TŘ**

vůdčí právní ideje, na nichž se TPP/TŘ zakládá a jimž tuto povahu přiznává TrŘ (§ 2 – katalog základních zásad);
východiska *tvorby, interpretace a aplikace* TPP;

□ **Druhy základních zásad TPP/TŘ**

z. obecné (z.: zákonnosti, rychlosti, spolupráce se zájmovými sdruženími občanů, práva na obhajobu);

z. zahájení TŘ (z.: oficiality, legality, obžalovací);

z. veřejnosti;

z. dokazování (z.: „materiální“ pravdy, presumpce nevinny, vyhledávací, bezprostřednosti a ústnosti, volného hodnocení důkazů); podrobně viz přednáška 13. 3. 2020;

□ **Význam základních zásad TPP/TŘ**

pro tvorbu, interpretaci a aplikaci norem TPP

Funkce základních zásad (vůdčích právních idejí)

- **interpretační** – prostřednictvím základních zásad trestního řízení provádí orgány činné v trestním řízení interpretaci příslušného ustanovení trestního řádu a tím je zajištěn předpoklad pro jednotnou interpretaci;
- **aplikační** – funguje obdobně jako interpretační, přičemž se projevuje v rozhodovacím procesu orgánů činných v trestním řízení;
- **zákonodárná** – zákonodárce při tvorbě práva musí důsledně vycházet ze základních zásad, na nichž je příslušná norma vybudována;
- **poznávací** – z charakteru základních zásad a jejich uplatnění v trestním procesu lze usuzovat na charakter trestního procesu (inkviziční, adversární, smíšený);
- **kontrolní** – zaměřena na dodržování zákonnosti.

Základní zásady trestního práva procesního

- **Rozhodování o vině a trestu nezávislým soudem** (čl. 81, 90 věta druhá, 92 Ústavy, čl. 38 odst. 1, 40 odst. 1 LZPS)
- **Vázanost soudů jen zákonem** (čl. 95 odst. 1 Ústavy)
- **Právo na zákonného soudce** (čl. 38 odst. 1 LZPS)
- **Právo na soudní ochranu** (čl. 36 LZPS)
- **Zásady vyplývající z mezinárodních smluv** (čl. 10 Ústavy)

Základní zásady trestního řízení

Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů – zásada zákonnosti

Podle článku 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod „**nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon.**“

Obdobnou definici obsahuje § 2 odst. 1 trestního řádu. Procesním vyjádřením této zásady je **presumpce nevin** (článek 39 Listiny a § 2 odst. 2 trestního řádu – „dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na jednotlivce hledět jako by byl vinen“).

- § 160/1, 2 TrŘ: ...“sdělení obvinění“...
- § 75 TrŘ – zadržení obviněného ...
- § 76 TrŘ – zadržení podezřelého ... atd.

Zásada legality

Podle § 2 odst. 3 trestního řádu je **státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví**, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

- ... výjimky jsou možné (oportunita: § 172/2, c) TrŘ):

Základní zásady trestního řízení

z. rychlosti TŘ

- § 2/4 TrŘ: ...*Trestní věci se musejí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů, s největším urychlením se projednávají především vazební věci a věci, ve kterých byl zajištěn majetek, ... trestní věci se projednávají co nejrychleji a s plným šetřením práv a svobod zaručených LZPS a MS*
- nepřiměřená délka TŘ – typický důvod stížností k ESLP ...;
- nepřiměřená délka TŘ – jedno z hledisek stanovení druhu a výměry trestu (§ 39/3 TrZ);

Zásada oficiality a

Zásada zjišťování skutkového stavu bez důvodných pochybností (zásada materiální pravdy)

Podle § 2 odst. 4 trestního řádu **OČTŘ** (policejní orgán, státní zástupce a soud) **postupují z úřední povinnosti**, jestliže tento zákon nestanoví něco jiného; trestní věci musí projednávat co nejrychleji a s plným šetřením práv a svobod zaručených Ústavou.

Podle § 2 odst. 5 trestního řádu **OČTŘ** **postupují** ve věcech tak, **aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti**, a to v **rozsahu**, který je **nezbytný** pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu.

Zásada volného hodnocení důkazů

Podle § 2 odst. 6 trestního řádu **OČTŘ hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.** Soudy rozhodují na základě přímých i nepřímých důkazů. Tzn. že žádný druh důkazu není upřednostňován. Všechny důkazy soud posuzuje jednak jednotlivě a jednak ve vzájemném vztahu.

Zásada obžalovací

Podle § 2 odst. 8 trestního řádu **trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby** (návrhu na potrestání, návrhu na schválení dohody o vině a trestu) podané státním zástupcem.

Zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti

Podle § 2 odst. 10 trestního řádu se trestní věci **před soudem projednávají veřejně** tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat. Při hlavním líčení a veřejném zasedání může být **veřejnost vyloučena** jen v případech výslovně stanovených v trestním řádu. Veřejnost může být vyloučena z řízení před soudem, jestliže by veřejné projednávání případu mohlo ohrozit tajemství, které je chráněno zákonem, morálku nebo nerušený průběh řízení nebo bezpečnost či jiný důležitý zájem svědků. Veřejnost může být vyloučeno také jen pro část řízení.

Podle § 2 odst. 11 trestního řádu **jednání před soudem je ústní**; důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslychají.

Podle § 2 odst. 12 trestního řádu při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném i neveřejném zasedání smí soud přihlídnout jen **k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny**.

Zásada zajištění práva na obhajobu

Každý, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v řízení **poučen** o právech umožňujících mu **plné uplatnění obhajoby** a o tom, že si též může zvolit **obhájce**; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit obviněnému plné uplatnění jeho práv (§2 odst. 13).

Právo užívat mateřský jazyk

Každý je **oprávněn používat** před orgány činnými v trestním řízení svého **mateřského jazyka**. Tyto orgány vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Jestliže je zapotřebí provést překlad obsahu písemného dokumentu nebo jestliže obviněný prohlásí, že neovládá jazyk, ve kterém se řízení vede, bude přizván tlumočnick (§2 odst. 14).

Zásada vyhledávací

- Konkretizuje zásadu oficiality, pokud jde o důkazní řízení. Podle § 2 odst. 5 jsou OČTŘ **povinny zjišťovat závažné skutečnosti, ať svědčí v neprospěch či ve prospěch obviněného, z úřední povinnosti.** Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. odlišila v tomto ohledu povinnosti orgánů činných v trestním řízení na přípravné řízení a řízení před soudem.

Zásada presumpce nevinny

- Je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 2 tak, že dokud **pravomocným** odsuzujícím rozsudkem soudu není vyslovena vina, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.

Zásada nepřípustnosti zásahu petic do činnosti orgánů trestního řízení

- Je vyjádřena v § 2 odst. 4 věta poslední tak, že k obsahu petic zasahujících do plnění povinností orgány činné v trestním řízení nepřihlížejí.

Zásada zajištění práv poškozených

- Je vyjádřena v § 2 odst. 15 tak, že OČTŘ jsou povinny v každém období umožnit poškozenému plné uplatnění jeho práv a musí jej o nich též poučit. Při řízení musí postupovat šetrně a ohleduplně ve vztahu k poškozenému.

Subjekty trestního řízení

Subjekty trestního řízení rozumíme ty činitele (státní orgány, fyzické a právnické osoby), kteří mají a vykonávají vlastním jménem vliv na průběh řízení a kterým zákon dává k uskutečnění tohoto vlivu určitá procesní práva nebo určité procesní způsobilosti.

Druhy subjektů v trestním řízení:

☐ orgány činné v trestním řízení:

➤ soud

➤ státní zástupce

➤ policejní orgán

☐ osoba, proti níž se řízení vede (podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený)

☐ obhájce obviněného

☐ poškozený

☐ zúčastněná osoba

☐ osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy

☐ orgán pověřený péčí o mládež v řízení proti mladistvým

☐ další osoby jako např. svědek, znalec, tlumočník, pokud uplatňují návrhy na svědečné, znalečné nebo tlumočné

- **Strany** jako subjekty trestního řízení
- **Procesní způsobilost** subjektů v trestním řízení

Podezřelý

- **zadržená osoba** (§ 76 odst.1 tr. ř.)
- **osoba, které bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení** (§ 179a a násl. tr. ř.)
- **Dočasné odložení trestního stíhání podezřelého** (§159c a 159d tr.ř.)
- **práva podezřelého**

Obviněný

- definice:
 - obviněným je osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání (§ 32 a §160 odst. 1 tr. ř.)**
- **poučovací povinnost** orgánů činných v trestním řízení
- musí jí být **oznámeno**, pro jaký trestný čin je stíhána
- má **právo vyjádřit se** ke všem skutečnostem, které se jí kladou za vinu a k důkazům o nich
- nemá povinnost vypovídat
- má **právo na tlumočníka** (může používat mateřského jazyka)
- má **právo uvádět** okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti
- může podávat **opravné prostředky**
- po podání obžaloby má **právo být přítomen** při projednávání věci

Obhájce

definice:

obhájce poskytuje obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívá k hájení jeho zájmů prostředky a způsoby obhajoby uvedené v zákoně, zejména dbá na to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho vinu zmírňují a tím přispívají ke správnému a spravedlivému rozhodnutí ve věci (z. č. 85/1996 Sb., o advokacii)

obhájcem v **trestním řízení** může být **jen advokát**

advokát a obhájce v trestním řízení

obhájce vystupuje jménem svého klienta, pokud nejde o úkony trestního řízení, které se vztahují k jeho vlastním právům a povinnostem (uplatnění odměny advokáta)

činí za obviněného **návrhy, žádosti, opravné prostředky**
má **právo nahlížet do spisů**
může se **účastnit vyšetřovacích úkonů**
může **mluvit s obviněným**, jenž je ve vazbě nebo ve výkonu trestu
odnětí svobody bez přítomnosti třetí osoby
řada dalších procesních oprávnění (klást otázky vyslychaným osobám,
vést výslech, právo na závěrečnou řeč, doručují se mu písemnosti,
vyrozumívá se o úkonech...)

➤ **obhájce zvolený a ustanovený**

- rozlišovacím znakem je způsob, kterým je obhájce pověřen vykonávat obhajobu

Nutná obhajoba

- Případy, kdy obviněný musí mít obhájce již od okamžiku, kdy je proti němu zahájeno trestní stíhání (i proti vůli)
- § 36 a násl. TŘ
- !!! Je možné dle § 36b TŘ v případě, kdy je dána nutná obhajoba z důvodu hrozící výše trestu, se obhájce vzdát. Jindy to možné není.

Jiné osoby s obhajovacími právy

- **osoby jednající jménem obviněného** (zákonný zástupce obviněného – rodič, osvojitel, poručník, kolizní opatrovník, opatrovník)
- **osoby jednající jménem vlastním** (zejm. osoby obviněnému blízké – příbuzní v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel a druh)
- **orgán sociálně právní ochrany dětí**

Poškozený

➤ definice:

Poškozeným je ten (fyzická nebo právnická osoba), komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel obohatil (§ 43 odst. 1 tr. ř.)

Obětí se rozumí **fyzická** osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.

OBĚŤ – zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (ZoO)
oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný (§ 44 odst. 1 tr. ř.)
poškozeným může být jak fyzická tak právnická osoba

Znaky:

- **Škodou** podle § 43 odst.1 tr. ř. se rozumí majetková škoda, na zdraví, nemajetková újma, nebo újma, jíž se pachatel obohatil.
- **Majetková škoda** je škoda, kterou došlo ke zmenšení nebo úbytku majetku poškozeného a kterou lze vyjádřit v penězích.
- **Škodou na zdraví** se rozumí ztráta na výdělku, bolesti a ztížení společenského uplatnění, jakož i úhrada nákladů spojených s léčením, resp. v případě úmrtí náklady spojené s pohřbem.
- **Nemajetkovou újmu** má zákon na mysli například škodu na dobré pověsti, dobrém jménu s následky pro činnost obchodní společnosti jako například v případě spáchání trestných činů poškozování cizích práv či nekalé soutěže. Může vzniknout v souvislosti se spácháním trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných, trestných činů hrubě narušujících občanské soužití nebo trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.
- **Bezdůvodné obohacení**

Práva poškozeného

- Poškozený má především právo činit **návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání, konaného o odvolání, a před skončením řízení se k věci vyjádřit.**
- Poškozený, jemuž náleží nárok na náhradu škody způsobené trestným činem, je oprávněn také **navrhnout**, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost škodu nahradit.
- Takový návrh je třeba učinit **nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování** (§ 43 odst. 3 tr. ř.).

- Za poškozeného se **nepovažuje ten**, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak **vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele** nebo **její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem**.
- Možnost uplatnění práv mimořádně vysokého počtu poškozených prostřednictvím **společného zmocněnce**, kterého si zvolí. Společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, včetně uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení.
- Zákon o obětech umožňuje oběti mít v trestním řízení důvěrníka § 21 ZoO: důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Důvěrník poskytuje oběti potřebnou, zejména psychickou, pomoc. Důvěrník může být zároveň zmocněncem oběti. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka. **Důvěrník nemůže zasahovat do průběhu úkonu.**

Zajištění nároku poškozeného

- Obvinění se často pokoušejí zbavit se majetku a navzdory konečnému rozhodnutí soudu, kterým přizná nárok na náhradu škody, tak může dojít ke zmaření nebo ztížení jejího uspokojení. Proto trestní řád obsahuje ustanovení o zajištění nároku poškozeného (§ 47 - § 49 TŘ).

➤ Poškozený a odklony

- Významným nástrojem uspokojení poškozeného jsou ustanovení trestního řádu o některých tzv. odklonech, tedy o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 – § 308 TŘ) a narovnání (§ 309 - § 314 TŘ.).
- Nově i v rámci dohody o vině a trestu (§ 314a a násl. TŘ)

Poškozený a konečné rozhodnutí

- Právomocný rozsudek, kterým byl poškozenému přiznán nárok na náhradu škody, má povahu **exekučního titulu** podle předpisů občanského práva.
- Proti rozsudku, v neprospěch obžalovaného, může podat poškozený, jenž uplatnil nárok na náhradu škody, odvolání. Může tak učinit však **jen proti výroku o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení** (§ 247 odst. 1 TŘ).

Zúčastněná osoba

➤ definice:

- **Zúčastněná osoba je ten, jehož věc nebo část majetku byla zabráná (§ 42 odst. 1 TŘ, § 73 tr. zák.) nebo podle návrhu být zabráná má.**
- **je stranou v řízení (§ 12 odst. 6 TŘ)**
- **jde o osobu odlišnou od obviněného**

➤ **Práva zúčastněné osoby**

- Zúčastněná osoba má především právo nahlížet do spisů, s výjimkou protokolu o hlasování a osobních údajů svědka (§ 55 odst. 2 TŘ, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí (§ 65 odst. 1 TŘ).

Policejní orgán v trestním řízení

- **Policejní orgán** – v trestním řízení se tak označují útvary Policie ČR, resp. útvar Ministerstva vnitra pro inspekční činnost
- **Organizace a působnost policie** – zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- **Úkoly policie** související s trestním řízením:
 - ochrana bezpečnosti osob a majetku,
 - boj proti terorismu,
 - odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů,
 - vedení vyšetřování o trestných činech.
- Úkony trestního řízení koná zpravidla **samostatně**, ale pod **dozorem** státního zástupce. V některých případech (zejména má-li být úkonem zasahováno do občanských, resp. lidských práv a svobod) je k provedení úkonu třeba **předchozího souhlasu** státního zástupce nebo soudce.

Úloha policie v rámci jednotlivých částí přípravného řízení:

- **Prověřování (§ 158 a násl. TŘ):**
 - šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele a zahájení trestního stíhání (§ 160 TŘ)
- **Vyšetřování (§ 161 a násl. TŘ) – Služba kriminální policie a vyšetřování Policie ČR:**
 - vyhledávání důkazů k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu,
 - předkládá státnímu zástupci návrh na podání obžaloby + seznam navrhaných důkazů (§166 TŘ)
 - Vyšetřování, které provádí státní zástupce
- **Zkrácené přípravné řízení**

Státní zastupitelství v trestním řízení

□ **Definice:**

Soustava úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství.

□ Orgán veřejné žaloby v trestním řízení, plní i další úkoly vyplývající z trestního řádu, podílí se na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů.

□ **Soustava státního zastupitelství:**

- Nejvyšší státní zastupitelství (Brno)
- Vrchní státní zastupitelství (Praha, Olomouc)
- Krajská státní zastupitelství (Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Plzeň, Brno, Ostrava)
- Okresní státní zastupitelství

- **Postavení ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti**
- **Úloha státního zástupce v přípravném řízení:**
 - orgán činný v trestním řízení
 - povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví
 - odpovídá za zákonnost průběhu přípravného řízení
 - dozor státního zástupce v přípravném řízení
 - výlučná oprávnění státního zástupce
 - vypracovává a podává obžalobu
- **Úloha státního zástupce v řízení před soudem:**
 - postavení strany (na rozdíl od přípravného řízení)
 - povinnost účastnit se hlavního líčení

Úkoly a soustava soudů v trestním řízení

□ **Struktura soudů:**

Nejvyšší soud (Brno)

Vrchní soudy (Praha, Olomouc)

Krajské soudy (Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem,
Hradec Králové, Plzeň, Brno, Ostrava)

Okresní soudy

Zvláštní postavení – Ústavní soud

□ **Úkoly soudů**

- **Rozhodují o vině a trestu za trestné činy**

- **Pravomoc** soudů
- **příslušnost** soudů:
 - **Věcná** - § 16 a § 17 – zvláštní je příslušnost **funkční**
 - **Místní** - § 18
- **Obsazení** soudů
 - **Soudci (samosoudce, senát)**
 - **další úřední osoby** – vyšší soudní úředník, justiční čekatel, asistent soudce, zapisovatel a protokolující úředník, tlumočník, probační úředník
- **jednání** soudů – senáty nebo samosoudci
- Vyloučení OČTŘ

Dotazy?

Literatura:

Žatecká, E. Trestní právo hmotné a procesní. Obecná část. Multimediální učební text. Brno: MU, 2015

Fryšták, M. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KEY Publishing,

